

ПРИМЉЕНО: 10.05.10			
Орг. јед.	Број	Прилог	Бројности
08	637		

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ –
КРАГУЈЕВАЦ

**ПРЕДМЕТ: Извештај о оцени урађене докторске дисертације
кандидата мр Александра Бошковића**

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Крагујевцу бр. 3191/07 од 27. новембра 2009. године, формирана је Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације Мр Александра Бошковића, под називом **Тужилачко - полицијски концепт истраге и ефикасност кривичног поступка**, у саставу: др Станко Бејатовић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, ментор, др Војислав Ђурђић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу и др Божидар Бановић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу. Након детаљног прегледа и анализе писаног рада, Комисија подноси Већу следећи:

ИЗВЕШТАЈ

I. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Основни биографски подаци

Кандидат Александар Бошковић је рођен у Бору 27.06.1977. године. Основну школу и VI београдску гимназију завршио је у Београду. Правни факултет Универзитета у Београду уписао 1996. године и дипломирао на истом 2001. године са просечном оценом 8,25. Непосредно након дипломирања (априла месеца 2002. године) запослио се на Полицијској академији у својству асистента приправника на предмету Кривично процесно право. Октобра месеца 2006. године изабран за сарадника у звању асистента за ужу научну област Казнено право за наставни предмет Кривично процесно право, а септембра месеца 2009. године изабран у звање и на радно место асистента за ужу научну област Казнено право за наставни предмет Основи кривичног процесног права на Криминалистичко

полицијској академији у Београду, где и сада ради. У међувремену одслужио војни рок у трајању од 9 месеци.

Академски степен магистра наука стекао на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу јануара месеца 2006. године, одбранивши магистарску тезу под називом "Радње органа унутрашњих послова у преткривичном и претходном кривичном поступку и њихова доказна вредност". Дана 28. 06. 2006. године на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу пријавио је докторску дисертацију под називом "Тужилачко - полицијски концепт истраге и ефикасност кривичног поступка". Научно-наставно веће Правног факултета у Крагујевцу је 10.1.2007. године одобрило тему за израду докторске дисертације, а одлуку о сагласности је 8.2.2007. године донело и Стручно веће за друштвено хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу. Говори енглески језик и служи се руским језиком. Током рада на Полицијској, односно Криминалистичко - полицијској академији, као асистент приправник и сарадник у звању асистента изводио је вежбе студентима из предмета Кривично процесно право, односно Основи кривичног процесног права. У својој досадашњој професионалној каријери учествовао у три домаћа и међународна истраживања из кривичноправне области и у раду већег броја научних скупова са међународним учешћем. Објавио је (у својству аутора и коаутора) 4 рада уџбеничког и монографског карактера и 11 научних и стручних радова.

2. Научно истраживачки рад кандидата :

Истраживачки пројекти:

Кандидат Александар Бошковић је до сада, у својству истраживача, учествовао у раду на три истраживачка пројекта. Посматрано појединачно реч је о следећим пројектима:

- Угрожавање безбедности припадника полиције – узроци, услови, заштита, Полицијска академија, Београд, 2003-2005. година.
- Положај и улога полиције у преткривичном и претходном кривичном поступку, ВШУП, Земун, 2003-2005. година.
- Правни аспекти примене форензичких метода у криминалистици, Криминалистичко полицијска академија, Београд, 2009. година. (Пројекат у раду).

Национални и међународни научни скупови:

Кандидат Александар Бошковић до сада је учествовао, са поднетим рефератом, у раду шест националних и међународних научних скупова. То су:

- *Радње полиције у преткривичном поступку по захтеву и наредби других субјеката*, Зборник радова са округлог стола: "Положај и улога полиције у преткривичном и претходном кривичном поступку", Виша школа унутрашњих послова и Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд 10. фебруар, 2004. UDK 343.123.12, ИСБН 86-7456-045-8, стр. 47-54.

- *Компаративни приказ улоге полиције у преткривичном поступку ЗКП Црне Горе и у претходној истрази ЗКП Србије*, Саветовање на тему: "Примјена кривичног законодавства Црне Горе – дилеме и проблеми", Удружење за кривично право и криминалну политику Црне Горе, Будва 07-09. јун, 2007. стр. 299-320. (нема података о УДК и ISSN).

- *Радње полиције у претходном кривичном поступку ЗКП Србије и Републике Српске и њихова доказна вредност*, Правна ријеч, год. IV, бр. 12. (Саветовање на тему: "Изградња и функционисање правног система"), Удружење правника Републике Српске, Бања Лука, 05-06. октобар, 2007. UDK 43.1(497.11) + 343.1(497.15 Република Српска), ISSN: 1840-0272, стр. 555-573.

- *Тужилачки концепт истраге у компаративном кривичнопроцесном законодавству са освртом на Нацрт Законика о кривичном поступку Црне Горе*, Црногорска ревија за кривично право и криминалну политику, год. I, бр. 1., Саветовање "Стање и проблеми кривичног законодавства Црне Горе", Удружење за кривично право и криминалну политику Црне Горе, Будва 5-7. јун. 2008. CIP 343.(497.16)(05), ISSN 1800-7090, стр. 319-347.

- *Однос државног тужиоца и полиције у извиђају према Предлогу ЗКП-а од 28. фебруара 2009. године*, Црногорска ревија за кривично право и криминалну политику, год. II, бр. 1. (Саветовање "Перспективе даљег развоја кривичног законодавства Црне Горе", Удружење за кривично право и криминалну политику Црне Горе, Будва 10-12. септембар. 2009. CIP 343.(497.16)(05), ISSN 1800-7090, стр. 305-317.

- *Законодавна регулатива примене методе ДНК профилирања у Енглеској*, Право и форензика у криминалистици (Зборник радова у електронској форми), Криминалистичко полицијска академија, Крагујевац, 2009. CIP 343.98(082)(0.034.2) и 343.85(082)(0.034.2), ISBN 978-86-7020-156-9, стр. 454-460.

II. ОЦЕНА РАДА (критеријуми Правилника Универзитета о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, Прилог бр. 2, тачка 2.)

1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

Значај и допринос докторске дисертације Мр Александра Бошковића, под називом **Тужилачко- полицијски концепт истраге и ефикасност кривичног поступка**, огледа се не само у обогаћивању корпуса савремених кривичноправних и криминалистичких сазнања о тужилачко – полицијском концепту истраге, већ се могу ценити и у светлу нужних напора на креирању адекватне стратегије, политике и програма ефикаснијег откривања и доказивања криминалитета уопште на простору Републике Србије и шире, а што има посебан значај с обзиром на чињеницу недовољне ефикасности нашег, и не само нашег, кривичног поступка. Наиме, актуелна криминално-политичка сазнања о ефикасности кривичног поступка у Републици Србији јасно указују на још увек недовољан степен

ефикасности откривања и доказивања кривичних дела, а тиме и на недовољну ефикасност кривичног поступка као целине. Поред овог, већ спроведена истраживања указују и на бројност фактора који утичу на овакво стање ефикасности откривања и доказивања кривичних дела. Међу тим факторима два су од кључног значаја. То су законска норма и адекватна примена законске нормe. Ова докторска дисертација не само да потврђује тачност оваквих резултата истраживања већ истовремено доказује и одређен степен неадекватности позитивне законске нормe као и на одређен степен неадекватности њене примене а тиме и допринос ова два фактора недовољном степену ефикасности кривичног поступка уопште на простору Републике Србије. С обзиром на ово, а у светлу задатака друштва као целине за што ефикаснијом борбом против криминалитета у дисертацији се кроз критичко сагледавање садржаја процесних норми које регулишу тужилачко- полицијски концепт истраге доказује њен несумњив допринос ефикаснијем деловању надлежних државних органа (пре свега јавног тужиоца и полиције) на пољу откривања и доказивања кривичних дела уопште. У том контексту посебно је значајно и то што је у дисертацији извршена компарација не малог броја решења у страним кривично - процесним законодавствима у којима је присутан овај концепт истраге и на тај начин дошло се и до сазнања не само о најнеадекватнијим начинима његове нормативне разраде већ и до сазнања и о најнеадекватнијим путевима примене тако нормираних решења овог концепта истраге. Поред овог, у прилог тежине адекватног решавања ове проблематике говори и чињеница да се у њеном нормирању морају помирити два, на први поглед непомирљива, захтева. То су ефикасност кривичног поступка и пуно поштовање релевантним међународним актима и националним законодавством загарантованих слобода и права не само учесника кривичног поступка већ и грађана уопште. Поред овог, значај дисертације се испољава и у сагледавању и анализи резултата емпиријског истраживања која су несумњиво указала на практичне аспекте примене процесних норми које регулишу проблематику тужилачко -полицијске истраге у законодавствима у којима је она већ присутна. С обзиром на све ово резултати до којих се дошло у раду на дисертацији представљају значајан допринос напорима друштва за стварањем свих предуслова за ефикасније деловање надлежних државних органа на пољу борбе против криминалитета уопште. Ако се овоме дода и чињеница да се резултати рада на овој дисертацији јављају у време интензивног рада на окончању процеса поодавно започете реформе нашег кривичнопроцесног законодавства онда ова дисертација, посматрано са аспекта њеног доприноса научној области ове врсте, добија још више на интензитету. Ово посебно из разлога што је један од основних задатака рада на тој реформи и проналажење нормативне основе за ефикасније деловање надлежних државних органа на пољу борбе против криминалитета а један од неспорних начина и путева за то је управо тужилачко-полицијски концепт истраге. С обзиром на све ово слободно се може констатовати да је допринос ове дисертације у области креирања адекватног друштвеног

одговора на пољу ефикасног деловања у борби против криминалитета више него значајан. Ово тим пре што до сада у нашој стручној литератури на овако један свеобухватан начин није обрађивана ова проблематика уопште. Једном речју слободно се може констатовати да допринос дисертације у овом домену треба ценити и у светлу актуелне стратегије ефикаснијег деловања у борби против криминалитета не само у Републици Србији, већ и уопште с обзиром на његов све изразитији међународни карактер.

2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Комисија сматра да докторска дисертација *Тужилачко - полицијски концепт истраге и ефикасност кривичног поступка* представља резултат оригиналног научног рада кандидата мр Александра Бошковића у области кривичноправних наука, односно у области Кривичног процесног права. Резултати истраживања, које је кандидат у оквиру свог рада спровео, представљају вредан и оригиналан допринос ширем корпусу сазнања на коме се темеље стратегија и активности у области ефикаснијег деловања надлежних државних органа на пољу борбе против криминалитета уопште, и то не само у Републици Србији већ и шире.

3. Преглед остварених резултата рада кандидата у научној области

Мр Александар Бошковић је у свом досадашњем научном раду објавио већи број радова (уџбеничког и монографског карактера и чланака) из научне области кривичних наука, првенствено из области Кривичног процесног права и Криминалистике од којих су неки директно, а неки посредно повезани са темом докторске дисертације. Посматрано у овом контексту, међу објављеним радова, пажњу заслужују следећи радови.

-Уџбеници:

- *Криминалистика*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2007. СР 343.98(075.8), ISBN 978-99955-23-05-3, 295 страна (коауторство)
- *Основи детективске делатности*, Факултет за пословни менаџмент, Бар, 2007. СР 343.123.12(075.8), ISBN 978-86-85755-15-6, 162 стране (коауторство).

- Монографија:

- *Општа разматрања о положају и улози полиције у преткривичном поступку*, Полиција и преткривични и претходни кривични поступак - студија, ВШУП, Земун, 2005. ISBN 86-7456-068-7, стр. 29-62.

- Приручник:

- *Приручник за кривично процесно право*, у коауторству, Полицијска академија, Београд, 2003. ISBN 86-7020-089-9, стр. 260, (коауторство).

- Чланци:

- *Радње полиције у преткривичном поступку по захтеву и наредби других субјеката*, Наука – Безбедност – Полиција, Полицијска академија, Београд, бр. 2/2003. UDK 343.1, YU ISSN 0354-8872, стр. 145-156.

- *Кривичноправни аспекти кривичног дела силовања*, Безбедност, МУП РС, Београд, бр. 6/2003. UDK 343.541, YU ISSN 0409-2953, стр. 950-966.

- *Сличности и разлике у концепту истраге у кривичнопроцесном законодавству Републике Српске и Србије*, Безбједност – Полиција – Грађани, год. III, бр. 1. МУП Републике Српске, Бања Лука, 2007. УДК: 343.13 (497.6 + 497.11), ISSN 1840-0698, стр. 997-1011.

- *Компаративни приказ истраге у кривичнопроцесном законодавству Словеније и Србије*, Безбедност, МУП РС, Београд, бр. 2/2007. UDK 343.123.12 (094.5)(497.4+497.11), YU ISSN 0409-2953, стр. 234-249.

- *Осврт на тужилачки концепт истраге у компаративном кривичнопроцесном законодавству*, Правни живот, Удружење правника Србије, Београд, бр. 10/2008. UDK 34 (497.11) (05), YU ISSN 0350-0500, стр. 41-56.

4. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија сматра да докторска дисертација кандидата мр Александра Бошковића под називом ***Тужилачко - полицијски концепт истраге и ефикасност кривичног поступка*** у потпуности испуњава постављене захтеве у погледу обима и квалитета рада с обзиром на тему која је пријављена и одобрена. Теоријска и практична истраживања у оквиру рада кандидата одговарају наслову докторске дисертације, а може се констатовати и међусобно поклапање одобрених циљева истраживања и циљева постављених у раду, затим одобрене и примењене методе, као и одобрене и завршне структуре докторске дисертације.

5. Приказ структуре и садржаја израђене докторске дисертације

Рукопис докторске дисертације је обима 459 странице, од чега 444 страница текста и 14 страница пописа коришћене литературе, са 198 библиографских јединица и 21 интернет адреса. Рад садржи 14 илустрација у форми табела и 501 фусноту.

Дисертација се састоји од основних поставки научне замисли истраживања и пет делова (поглавља), закључних разматрања и предлога *de lege ferenda*. Појединачно посматрано они носе називе: *Основне поставке научне замисли истраживања (стр. 1-19)*, *Општа разматрања о концепту истраге у кривичнопроцесном законодавству (стр. 21-46)*, *Општа разматрања о организацији, надлежности и овлашћењима главних субјеката тужилачко- полицијске истраге (стр. 47-81)*, *Тужилачко - полицијска истрага и ефикасност кривичног поступка (стр. 82-208)*, *Интерпретација резултата емпиријског истраживања (стр. 209-253)*,

Истрага у компаративном кривичнопроцесном законодавству (стр. 254-430), Закључна разматрања и предлози de lege ferenda (стр. 431-444) и попис коришћене литературе (стр. 445-459).

Дајући приказ досадашњих сазнања о природи и димензијама проблематике концепта истраге уопште и њеног доприноса ефикасности кривичног поступка кандидат у уводним разматрањима означеним као "Основне поставке научне замисли" указује на значај изучавања овог проблема као и његову изузетну сложеност, наглашавајући већ овде, сходно методологији израде докторске дисертације, проблем и предмет рада, постављену хипотезу, методе истраживања и изворе података. Предмет истраживања обухвата тужилачко-полицијски систем истраге и њен утицај на ефикасност кривичног поступка. Као такав, предмет истраживања фокусиран је преваходно на радње које јавни тужилац и полиција предузимају у истрази која се спроводи на основу решења које доноси тужилац који и спроводи истрагу, с тим што је овлашћен да поједине доказне радње повери или одобри на спровођење полицији, која такође поједине радње и мере може предузети и самоиницијативно, што је опет у зависности да ли се ради о концепту тужилачко-полицијске истраге или пак о концепту чисте тужилачке истраге. Поред овог, предмет истраживања обухвата и анализу утицаја радњи које предузимају тужилац и полиција у истрази на ефикасност кривичног поступка као целине.

У операционализацији предмета истраживања кандидат је у дисертацији тежиште својих проучавања фокусирао пре свега на следеће целине: Општа разматрања о концепту истраге у кривичном процесном законодавству и њеном утицају на ефикасност кривичног поступка; Организација, надлежност и овлашћења главних субјеката тужилачко-полицијске истраге; Анализа радњи јавног тужиоца у тужилачко-полицијском концепту истраге и њихов значај за ефикасност кривичног поступка; Анализа процесног положаја полиције у тужилачко-полицијском систему истраге и њен значај за ефикасност кривичног поступка; Анализа процесног положаја судије за истрагу у тужилачко-полицијској истрази и његов допринос ефикасности кривичног поступка; Компаративни приказ концепта тужилачко-полицијске истраге у кривично-процесним законодавствима страних земаља и начин и услови адекватности примена норми овог концепта истраге. Даље, имајући у виду чињеницу да је истрага универзална фаза поступања у поступку откривања и доказивања кривичних дела то просторно одређење предмета истраживања није ограничено само на територију Републике Србије. Насупрот, у анализи највећег броја питања која су третирана у дисертацији узети су у обзир ставови кривичноправне науке уопште и нормативна решења ове проблематике неких од земаља која већ познају овај концепт истраге. Што се тиче временског периода емпиријског истраживања он обухвата анализу практичних аспекта утицаја тужилачко-полицијске истраге на ефикасност кривичног поступка за период 2004-2006. година.

Са научно дисциплинарног одређења предмета истраживања треба истаћи да се истраживање пре свега односи на област Кривичног процесног

права, али је у вези и са неким њему сродним дисциплинама, као што су Кривично право, Криминалистика и Криминална политика, услед чега предмет истраживања има интердисциплинарни карактер.

Полазећи од методолошки исправних ставова да је хипотеза условљена дефинисаним предметом истраживања и одређеним циљевима истраживања, то је садржај опште и посебних хипотеза у дисертацији заснован на претпоставкама о постојању одређених појава, чинилаца и веза обухваћених предметом истраживања. Сходно овоме, општа хипотеза дисертације је да је у данашњим друштвеним условима када се криминалитет испољава кроз нове форме с тежњом ка експанзији и интернационализацији и када су облици организованог криминалитета све присутнији, делатност јавног тужиоца и полиције у концепту тужилачко-полицијске истраге, поред квалитета и брзине у предузимању појединих потражних и доказних радњи од значајног утицаја и на ефикасност кривичног поступка као целину. С обзиром на овако постављену хипотезу два су основна циља које је кандидат поставио у раду на дисертацији. Први циљ је теоретске природе и садржан је у детаљном приказу сваких од могућих система истраге и њиховом утицају на ефикасност поступања надлежних државних органа у борби против криминалитета уопште. Други, апликативни циљ рада је долажење до сазнања која представљају одређени допринос настојањима у правцу што адекватнијег начина нормирања тужилачко - полицијског концепта истраге и на тај начин давање доприноса стварању нормативне основе за ефикаснији кривични поступак као целину.

Комплексност и карактер истраживања захтевали су примену одговарајућих теоријских и емпиријских метода истраживања. С обзиром на ово, у анализи делатности јавног тужиоца и полиције у концепту тужилачко - полицијске истраге коришћени су правно догматички метод, компаративни метод, метод анализе садржаја, методи индукције, дедукције, синтезе, анализе, дескрипције и статистички метод. Што се тиче извора података у раду на дисертацији су коришћени стручни и научни радови не само о разним концептима истраге, већ и радови који третирају кривичноправну проблематику која је и у индиректној вези са питањима која чине тему дисертације. Поред овог, коришћени су и релевантни законски текстови компаративног кривичнопроцесног законодавства као и досадашња искуства у примени тужилачко - полицијског концепта истраге земаља у којима он већ постоји.

Први део (поглавље) дисертације који носи назив "Општа разматрања о концепту истраге у кривичнопроцесном законодавству" садржи стручно-критичку анализу четири групе питања То су: Опште напомене о концепту истраге и њеном утицају на ефикасност кривичног поступка; Судски концепт истраге; Тужилачки концепт истраге и Тужилачко полицијски концепт истраге. Сва ова питања анализирана су са два аспекта. Први аспект је аспект њиховог нормативног регулисања кроз историју развоја кривичнопроцесног законодавства Србије (почевши од доношења Законика о поступку судском и кривичним делима од 10. априла 1865. године па све до доношења Закона о изменама и допунама ЗКП из 2009. године). Три су

главна закључка до којих се дошло у оваквој једној анализи. Први је да је истрага у свом историјском развоју прошла кроз различите системе свог постојања, и то не само уопште већ и на подручју конкретне државе. Други, да у времену чији смо савременици тужилачки концепт истраге постаје правило а судски изузетак. Трећи, да у кривичним поступцима са судским концептом истраге кривични поступци трају неоправдано дуго. Четврто, утврђена је вишеструкост фактора који утичу на ефикасност кривичног поступка а међу њима значајно место заузима и концепт истраге.

Друго поглавље дисертације посвећено је проблематици организације, надлежности и овлашћења субјеката тужилачко-полицијског концепта истраге. У складу са овим а полазећи од чињенице да су у овом концепту главни активни субјекти јавно тужилаштво и полиција то је, када је реч о овом поглављу, тежиште, сасвим оправдано, стављено на питања организације, надлежности и овлашћења ових двају субјеката. Међу бројним питањима која су разматрана у овом поглављу две групе имају посебну вредност јер су у директној функцији практичне реализације овог система истраге. То су питања основних начела уређења јавног тужила (Начело инокосног -монократског уређења; Начело хијерархијског уређења; Начело деволуције; Начело супституције; Начело легалитета и опортунитета); и питања основних начела полиције у обављању полицијских послова (законитост, објективност, професионалност, сарадња, брзина и оперативност, информисаност јавности, сразмерност, чување службене тајне и хуманост).

Треће поглавље дисертације носи назив "Тужилачка истрага и ефикасност кривичног поступка." Међу бројним питањима разматраним у овом поглављу четири питања, посматрано са аспекта обима и актуелности обраде, заслужује посебну пажњу. То су питања која се тичу: Општих разматрања истраживања (откривања и доказивања) кривичних дела и њихових извршилаца; Овлашћења и надлежности полиције поводом извршења кривичног дела (Потражне радње и услови за њихову примену; Лишење слободе и задржавање; Доказне радње и услови за њихово спровођење; Специјалне истражне технике - Тајни надзор и снимање осумњиченог, Пружање симулованих пословних услуга и склапање симулованих правних послова, Аутоматско рачунарско претраживање личних и других података Прибављање података о пословним и личним рачунима осумњиченог, Прикривени иследник и Саслушање сведока сарадника); Општа разматрања о тужилачком концепту истраге; Тужилачка истрага (Општа разматрања, Јавни тужилац као субјект тужилачке истраге, Доношење наредбе о спровођењу истраге и ток истраге, Увиђај и реконструкција, Вештачење, Саслушање сведока, Саслушање окривљеног, Полиција као субјект тужилачке истраге (Извршење наредбе о претресању стана, других просторија и лица Извршење наредбе о привременом одузимању предмета, Фотографисање окривљеног, узимање отисака његових прстију или биолошког узорка ради обављања ДНК анализе, Обавеза пружања помоћи при спровођењу истраге, Судија за истрагу као субјект тужилачке истраге, Доношење наредбе о претресању стана, других

просторија и лица, Доношење наредбе о привременом одузимању предмета, Доношење наредбе о одређивању ексхумације леша, Судско обезбеђење доказа.

Претпоследњи део (четврто поглавље) дисертације даје приказ и анализу емпиријског истраживања тужилачког концепта истраге и њеног доприноса ефикасности како истраге као посебне фазе кривичног поступка тако и кривичног поступка као целине. Емпиријско истраживање за потребе ове дисертације, с обзиром на њен предмет, није могло да буде спроведено на простору Републике Србије из разлога што још увек у овој Републици не постоји иницирани концепт истраге већ судска истрага. Из ових разлога истраживање је спроведено на простору Републике Српске. Ово подручје је узете као релевантно због тога што је управо у Републици Српској на простору бивше Југославије по први пут уведен овај концепт истраге, те су искуства у његовој примени релевантна за доношење одлуке у вези са истим и на простору Републике Србије. Иначе, истраживањем су обухваћена најважнија питања релевантна за тужилачки концепт истраге и њен утицај на ефикасност кривичног поступка и степен заштите међународним актима и националним законодавством загарантованих слобода и права учесника кривичног поступка и не само њих. Два су основна закључка овог истраживања. Прво, за релативно кратко време након почетка примене тужилачко - полицијског концепта истраге дошло је до повећања ефикасности не само ове фазе кривичног поступка већ и кривичног поступка као целине. Друго, повећање ефикасности истражног поступка као и кривичног поступка као целине у тужилачко –полицијском концепту истраге није се негативно одразило на међународним актима и националним законодавством загарантоване слободу и права учесника истражног поступка.

Последњи део (пето поглавље) дисертације посвећен је стручно критичкој анализи истраге у компаративном кривичном проценом законодавству. Истраживањем ове врсте обухваћено је пет земаља различитог правног система (и континенталног и англосаксонског). То су кривичнопроцесна законодавства СР Немачке, Италије, Русије, Енглеске и Велса и Републике Српске. Анализа проблематике истраге у кривичнопроцесним законодавствима ових земаља показала је не само присуство тужилачке (тужилачко-полицијског модела) истраге у истим, истина са различитим модалитетима, већ и не мали допринос овог концепта истраге повећању њене ефикасности и ефикасности кривичног поступка као целине, а што је и једна од полазних хипотеза у раду на овој дисертацији.

На самом крају дисертације (њен девети део) дата су Закључна разматрања и предлози *de lege ferenda* у којима кандидат на један резимирани начин износи резултате до којих је дошао у раду на овој дисертацији. У вези са овим делом дисертације пажњу заслужује још једна чињеница. Она је садржана у томе да је овде дат и не мали број предлога који треба да доведу до адекватног начина нормирања тужилачко-полицијског концепта истраге у нашем кривичнопроцесном законодавству и на тај начин да доведу и до ефикаснијег кривичног поступка уз истовремено

вођење рачуна да то не утиче на међународним актима и домаћим законодавством загарантоване слободe и права не само учесника кривичног поступка већ и грађана уопште.

6. Научни резултати докторске дисертације

Истраживањем које је кандидат спровео у оквиру ове дисертације поткрепљене су полазне хипотезе које се тичу доприноса тужилачко-полицијског концепта истраге ефикасности не само ове фазе кривичног поступка већ и ефикасности кривичног поступка као целине. Афирмација и све више универзални карактер тужилачко-полицијског концепта истраге резултат је сазнања да је један од фактора неефикасности како истраге тако и кривичног поступка као целине и судски концепт истраге. Анализом питања која чине садржај дисертације потврђено је полазно становиште да је тужилачко-полицијски концепт истраге, под условом да је адекватно нормиран и да је адекватно примењена таква норма, један од важнијих инструмената ефикасности како ове фазе кривичног поступка тако и кривичног поступка као целине. Уз то, потврђено је такође полазно становиште да овај концепт истраге у својој практичној реализацији није на штету међународним актима и националним законодавством загарантованих слобода и права не само учесника кривичног поступка већ ни грађана уопште. Оваква једна констатација има посебну тежину како у времену чији смо савременици тако и у времену које је непосредно иза нас. Ово пре свега из разлога што је правна и криминалистичка мисао и пракса европских, и не само европских, земаља осамдесетих година двадесетог века, упозоравала да је на сцену криминалних делатности ступио један нови облик вршења кривичних дела. То је организовани и други облици тешког криминалитета као својеврсни феномен, који не садржи идеолошке мотиве, који је повезан са одређеним бројем лица сродних социјалних структура, организованих по хијерархијској основи, са основним циљем да преко илегалних и легалних активности које су у одређеном сегментима на нивоу савремених привредних и других организација, остваре такав профит који ће им без дилеме гарантовати моћ, у правом смислу те речи. Оваква упозорења, на жалост, су се обистинила и посебно су дошла до изражаја код земаља у транзицији којим припада и Србија. Схвативши изузетно висок степен друштвене опасности ове врсте криминалитета као и криминалитета уопште свака држава ради заштите својих виталних вредности и интереса предузима одговарајуће радње и мере у циљу спречавања и сузбијања свих криминалних напада, заштите личне и имовинске сигурности грађана и постизања што већег степена безбедности. У склопу ових активности спадају и радње и мере надлежних државних органа на плану спречавања и откривања кривичних дела и њихових учинилаца и обезбеђења доказа, нарочито у актуелним друштвеним односима које карактеришу разноврсни савремени облици криминалитета, међу којима су посебно карактеристични организовани криминалитет, тероризам и корупцијска кривична дела будући да се испољавају на националном и међународном плану. Ради успешнијег су-

протстављања свим облицима криминалитета, поред осталих мера, држава предузима и одговарајуће законодавне мере, доносећи одређене законе чије одредбе у пракси примењују њени надлежни органи. Веома значајан законски пропис којим се одређују радње и мере у супротстављању криминалитету, надлежност и овлашћења органа и поступак спровођења прописаних радњи и мера против осумњиченог, окривљеног и оптуженог је Законик о кривичном поступку. Ово из разлога што је овај законски текст иако не једини веома значајан фактор ефикасности кривичног поступка као целине. Ефикасности којој мора да се посвети посебна пажња. Ово пре свега из разлога што је само ефикасан кривични поступак у функцији превенције криминалитета а тиме и у функцији успешне борбе друштва против криминалитета уопште. Из ових разлога у неколико десетина последњих година у теорији кривичног процесног права траже се различита решења чији је заједнички именоватељ стварање нормативне основе за ефикаснији кривични поступак. Један од тих инструмената, према јединственом ставу и теорије и праксе, је и концепт истраге. Наиме, у теорији кривичног процесног права а и у судској пракси неспорно је да је ефикасна истрага у функцији ефикасног кривичног поступка, односно да ефикасна истрага значи, у не малом степену, и ефикасан кривични поступак. Због овог се у теорији кривичног процесног права посебна пажња поклања управо овој фази кривичног поступка. У оквиру проблематике истраге као посебне фазе кривичног поступка отворена су бројна питања а међу њима посебну тежину има питање концепта истраге. Неспоран је став да ефикасност истраге у великом степену зависи и од њеног концепта. Зависи од чињенице да ли се ради о судском или тужилачком односно тужилачко-полицијском концепту истраге. Даље, у разматрању овог питања, а полазећи од појма ефикасности истраге односно ефикасности кривичног поступка као целине, мора се истовремено водити рачуна и о још једној ствари. То је степен заштите међународним актима и националним законодавством заштићених слобода и права учесника истражног поступка. Ово из разлога што ефикасност истраге ни у ком случају не сме да иде на штету ових права. С обзиром на све ово, а у циљу постизања веће ефикасности свих фаза кривичног поступка, долази и до измена и допуна постојећег и до доношења новог кривичнопроцесног законодавства. Напори су увек усмерени на постизање веће ефикасности претходног кривичног поступка и бржег тока главног претреса, што је у међусобној зависности, јер уколико је истрага бржа и квалитетнија, а самим тим и ефикаснија, онда је логично да ће се то позитивно одразити на ефикасност кривичног поступка у целини. Полазећи од тих циљева и у нашој земљи је у току активност на изналагању најоптималнијих решења која ће садржавати Законик о кривичном поступку и који би са својим концептом тужилачко-полицијске истраге требао да допринесе већој ефикасности истраге и кривичног поступка уопште. Један од доприноса изналагању адекватних решења по овом питању је и ова дисертација. Ово из разлога што је предмет овог истраживања тужилачко-полицијска истрага и њен допринос ефикасности кривичног поступка, тј. управо оно што представља и једно од најактуелнијих питања текуће реформе српског и не

само српског кривичнопроцесног законодавства. Полазећи од предње изнесеног у раду је посебна пажња посвећена истраживањима која се односе на тужилачко-полицијску истрагу, како у нашој земљи, тако и у одређеним страним земљама, с циљем добијања таквих сазнања која ће усмерити законодавну и практичну делатност на још већу ефикасност истраге, указујући на предност концепта тужилачко-полицијске истраге у односу на судску истрагу. У тим настојањима у предлагању законских решења пошло се од англосаксонског и континенталног концепта истраге, односно од три европска концепта и то тужилачке, тужилачко полицијске и судске истраге, узимајући у обзир присутне критике на неажурност и неефикасност судске истраге и искуства земаља у којима се већ примењује концепт тужилачке или тужилачко полицијске истраге.

Валидни закључци о ефикасности истраге коју спроводе тужилац и полиција заснивају се емпиријским истраживањима спроведеним у раду на дисертацији као и на компаративном приказу кривичнопроцесног законодавства у неким земљама у којима је више година у примени закон са концептом тужилачке или тужилачко полицијске истраге. Основна карактеристика овог концепта истраге садржана је у чињеници да тужилачко-полицијску истрагу спроводи тужилац а по његовом овлашћењу или захтеву, полиција, што је карактеристично за сва кривичнопроцесна законодавства која садрже концепт тужилачке истраге, па без обзира што у тим законодавствима није садржан термин тужилачко-полицијска истрага, у суштини се ради о таквој истрази, јер је она реалан одраз садржаја који се односи на наређивање и спровођење истраге у концепту тужилачке истраге. Све ово указује на значај кривичнопроцесног законодавства чије одредбе примењују тужилац и полиција у току истраге, нарочито у погледу њихових овлашћења у предузимању одговарајућих радњи и мера, при чему су посебно значајне одредбе које се тичу заштите људских права и слобода.

Спроведена теоријска и емпиријска истраживања и компаративно сагледавање решења у кривичнопроцесним законодавствима са концептом тужилачке или тужилачко полицијске истраге омогућила су стицање довољног фонда сазнања на основу којих се могу сагледати и анализирати сви битни елементи проблема везаног за концепт тужилачко-полицијске истраге и њеног доприноса ефикасности кривичног поступка, са презентирањем основних решења која би садржавао нови тужилачко-полицијски концепт истраге. Добијени резултати истраживања указали су на значај радњи које тужилац и полиција предузимају пре и у току истраге као и на улогу судије за истрагу, односно на утицај тужилачко-полицијске истраге у постизању веће ефикасности кривичног поступка. С аспекта ефикасности истраге и кривичног поступка у целини, резултати истраживања посебно указују на значај оних радњи које полиција предузима и које имају доказну вредност, које се касније не понављају и на којим се може заснивати судска пресуда. Такође, не треба занемарити ни приказану улогу судије за истрагу у склопу тужилачке истраге, пре свега са становишта заштите људских права и слобода, али и његовог благовременог деловања када треба да донесе наредбу за спровођење појединих истражних радњи. Поред овог, резултати добијени

спроведеним емпиријским истраживањем омогућили су доношење закључка о утицају тужилачко-полицијске истраге на ефикасније разјашњавање кривичних дела са познатим учиниоцима и обезбеђење квалитетних доказа, као и на постизање веће ефикасности истраге у ситуацијама када полиција самоиницијативно, на основу законских овлашћења, изврши увиђај или нареди вештачење, али и закључивање да тужилачко-полицијска истрага за посматрани трогодишњи период њене примене није допринела ефикаснијем откривању непознатих учинилаца кривичних дела, услед чега се, сасвим исправно, иницира и анализа узрока слабијих резултата у том домену рада.

У вези са спроведеним истраживањем врдна пажње је и чињеница да у је склопу емпиријског истраживања техником анкетирања на директно питање о односу судске и тужилачко полицијске истраге са понуђеним одговорима, као и на исто питање без понуђених одговора, већина испитаника оба скупа дало предност концепту тужилачко-полицијске истраге, изјашњавајући се да је она бржа, квалитетнија и ефикаснија у односу на судску истрагу. Резултати истраживања добијени компарацијом одређених решења у склопу тужилачко-полицијске истраге у кривичнопроцесним законодавствима посматраних земаља указују да су углавном субјекти истраге тужилац и полиција, с тим што тужилац наређује истрагу, руководи и спроводи истрагу, овлашћује полицију на предузимање појединих истражних радњи и усмерава њен рад, док по енглеском концепту полиција је овлашћена да самостално спроводи ислеђење, без било какве контролне функције од стране тужиоца. Пошто према кривично-процесним законодавствима наведених страних земаља у спровођењу истраге учествују тужилац и полиција, онда садржај тих истрага упућује на закључивање да се ради о тужилачко-полицијској истрази, за разлику од енглеског концепта за који се може рећи да се ради о полицијској истрази. Концепт тужилачко-полицијске истраге у кривичнопроцесним законодавствима наведених земаља је већ низ година у примени, управо због тога што се дошло до сазнања да је ефикаснији и да има низ предности у односу на судску истрагу, јер у супротном би се тражило да се пређе на судску истрагу. Даље, сагледавајући предмет истраживања који обухвата тужилачко-полицијску истрагу и њен допринос ефикасности кривичног поступка дошло се и до закључка да су спроведеним теоријским и емпиријским истраживањима обухваћене све целине предмета истраживања. Резултати спроведених истраживања су указали на не мале предности концепта тужилачко-полицијске истраге у односу на судску истрагу, али и на поједине недостатке у дефинисању и практичном спровођењу радњи у тужилачко-полицијској истрази, што наводи на потребу њеног даљег усавршавања у законском и практичном смислу, односно у изналажењу нових и бољих решења и у законодавствима земаља у којима је присутан овај концепт истраге, а што је од посебне користи за рад на реформи нашег кривичнопроцесног законодавства по овим питањима.

С обзиром на предње изнесено може се закључити да је с спроведеним теоријским и емпиријским истраживањима омогућено стицање довољног нивоа сазнања на основу којег се у потпуности може извршити анализа

постављене опште и четири посебне хипотезе. Полазећи од опште хипотезе да делатност јавног тужиоца и полиције у концепту тужилачко - полицијске истраге, поред квалитета и брзине у предузимању појединих доказних и потражних радњи, остварује и значајан утицај на ефикасност кривичног поступка, и доводећи је у везу са добијеним сазнањима спроведеним истраживањем, произилази јасан закључак да је ова хипотеза у потпуном складу са добијеним сазнањима, односно да је у целости потврђена. Упоређење добијених сазнања емпиријским истраживањем са садржајем посебних хипотеза омогућава закључивање да, хипотеза да нова улога јавног тужиоца у тужилачко-полицијској истрази доприноси ефикаснијем откривању непознатих учинилаца кривичних дела, није потврђена, док су остале хипотезе, које претпостављају да тужилачко-полицијска истрага доприноси већој ефикасности у откривању и разјашњавању кривичних дела са познатим учиниоцима, односно да доприноси бржем и квалитетнијем обезбеђењу материјалних и личних доказа и да утиче на ефикасност истраге и кривичног поступка у целини, као и да су нужни одређени облици едукације тужилачког и полицијског кадра, компатибилне са сазнањима добијених спроведеним теоријским и емпиријским истраживањем, што значи да су и оне у потпуности потврђене.

Један од веома важних резултата до којих се дошло у раду на овој дисертацији јесу и одређене препоруке и предлози *de lege ferenda* који, по ставу кандидата, доводе како до адекватног нормирања тужилачко-полицијског концепта истраге тако и до адекватне примене а тиме и до ефикасности кривичног поступка као целине. Међу не малим бројем предлога и препорука овог карактера пажњу заслужују следећи:

1. Криминално-политичка оправданост преласка са судског на тужилачко-полицијски концепт истраге коју кандидат заснива на две групе аргумената. Прво, на решењима компаративних кривичнопроцесних законодавстава у којима преовлађује управо овакав концепт истраге (истина са различитим модалитетима). Друго, постигнути резултати у ефикасности како истраге тако и кривичног поступка као целине у земљама у којима се прешло са судског на овај концепт истраге, и то у веома кратком временском интервалу.

2. Истрага као једна фаза кривичног поступка а у оквиру ње две целине. Прва је делатност на откривању кривичних дела и учинилаца и њу треба да карактерише активност полиције, а друга истраживање кривичних дела по наређењу и надзором јавног тужиоца.

3. Јавни тужилац и полиција основни субјекти тужилачко-полицијског концепта истраге при чему јавни тужилац мора да буде руководилац свих тих делатности које се предузимају у истрази уопште.

4. Неопходност прецизног нормирања инструмената сарадње јавног тужиоца и полиције, и то све у циљу што потпуније реализације руководеће улоге јавног тужиоца у овом поступку.

5. Изузетност могућности предузимања доказних радњи у истражном поступку, а критериј те могућности мора да буде хитност истражне радње односно постојање опасности од њеног одлагања.

6. Неопходност прописивања прецизних услова за појаву полиције као активног субјекта истраге.

7. Изузетна могућност саслушања осумњиченог од стране полиције и давање таквом саслушању снаге доказа под претпоставком испуњења одређених услова (пристанак осумњиченог, присуство адвоката, примена правила о саслушању окривљеног и звучно и видео евидентирање тока саслушања).

8. Основи сумње као неопходан услов покретања истраге.

9. Прилагођавање обима истраге њеном циљу.

10. Необавезност истраге у свим кривичним стварима, с тим што критериј обавезности треба да буде квалитет и квантитет доказног материјала у време доношења одлуке јавног тужиоца о евентуалном покретању или непокретању истраге.

11. Обавеза прикупљања доказа и у корист и на штету окривљеног.

12. Објективност и непристрасност у спровођењу истраге.

13. Искључење могућности спровођења истраге од стране окривљеног и његовог браниоца, уз истовремено предвиђање њихове активне улоге у истрази коју спроводи јавни тужилац.

14. Могућност коришћења начела опортунитета кривичног гоњења у два његова вида (одбачај кривичне пријаве и условно одлагање кривичног гоњења) од стране јавног тужиоца уз предвиђање ефикасних инструмената контроле такве његове одлуке.

15. Предвиђање судије за истрагу као посебног-самосталног и независног субјекта истраге, с функцијом, пре свега, одлучивања о слободама и правима учесника истражног поступка.

16. Искључење могућности употребе института супсидијарне тужбе.

На крају у вези са овим још једном истичемо и чињеницу да је на основу анализе садржаја рада, у контексту постављене генералне хипотезе и изведених премиса, нарочито у компаративном приказу и закључку, потврђена хипотеза да примена тужилачко-полицијског концепта истраге доприноси повећању ефикасности како истражног поступка тако и кривичног поступка као целине и њоме се не крше слободе и права учесника истражног поступка. Извршеном дескриптивном анализом и класификацијом правних и криминалистичких аспеката, дошло се до сазнања, о битним чињеницама и карактеристикама овог концепта истраге што у одређеној мери употпуњује научно – теоријску мисао и доприноси унапређењу његове практичне, правне и криминалистичке делатности, остављајући простора новим истраживањима.

7. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Научни резултати докторске дисертације мр Александра Бошковића, под називом **Тужилачко- полицијски концепт истраге и ефикасност кривичног поступка** корисни су и примењиви не само у области кривичноправне и криминалистичке теорије, већ и за праксу успешнијег откривања и доказивања кривичних дела и њихових учинилаца уопште.

Основни теоријски значај рада јесте афирмисање новог (тужилачко - полицијског) концепта истраге и његовог доприноса ефикаснијем деловању надлежних државних органа (јавног тужиоца, полиције и суда) на пољу борбе против криминалитета уопште, а што је један од приоритетних задатака не само наше државе већ и уопште. Емпиријски налази дисертације у пуној мери афирмишу став кандидата о утицају тужилачко-полицијског концепта истраге на ефикасност деловања надлежних државних органа (пре свега јавног тужилаца и полиције) у откривању и доказивању кривичних дела и њихових извршилаца. Резултати спроведеног емпиријског истраживања на просторима на којима је већ присутан овакав концепт истраге указују на изузетан допринос овог концепта истраге не само у откривању и доказивању кривичних дела већ и целог кривичног поступка што посматрано са аспекта генерално- превентивне функције има више него позитиван ефекат. Резултати дисертације с обзиром на своју аргументованост биће од велике користи како у будућем нормирању проблематике концепта истраге у нашем кривичнопроцесном законодавству тако и у практичној примени тако нормираног концепта истраге, а што треба да буде и један од главних циљева текућег рада на окончању реформе кривичнопроцесног законодавства Републике Србије. Ово тим пре што нормирање и примена тако нормиране проблематике овог концепта истраге мора да осигура примену два циља. То су: ефикасност откривања и доказивања кривичних дела и њихових учинилаца и заштита међународним актима и домаћим законодавством загарантованих слобода и права грађана, што није нимало лако усагласити.

Поред предње изнесеног у прилог актуелности, применљивости и корисности резултата до којих се дошло у овој дисертацији у теорији и пракси говоре и следеће две чињенице. Прво, у времену чији смо савременици један од приоритетних задатака друштва као целине је управо што успешнија борба против криминалитета, и то посебно његових најтежих облика, а резултати до којих се дошло у раду на овој дисертацији, засигурно се може закључити, у складу са овим задатком, што још више утиче на њихову актуелност и криминално-политичку оправданост. Друго, у току је рад на окончању реформе кривичнопроцесног законодавства Србије која је започета доношењем Законика о кривичном поступку из 2001. године, а један од главних циљева те реформе је стварање нормативне основе за ефикаснији кривични поступак и што потпуније усаглашавање тако реформисаног законодавства са општеприхваћеним правним стандардима у овој области и решењима присутним у савременом компаративном кривичнопроцесном законодавству. Реалну основу за остваривање овако постављеног циља текуће реформе кривичнопроцесног законодавства Србије представљају управо и резултати до којих се дошло у раду на овој дисертацији.

8. Начин презентирања резултата научној јавности

Резултати докторске дисертације биће презентирани на научним и стручним скуповима у земљи и иностранству који ће за тему имати проблематику кривичнопроцесног аспекта тужилачко- полицијског концепта истраге и њеног доприноса ефикасности кривичног поступка као целине као и објављивањем научних радова у домаћим и иностраним часописима и зборницима. У вези са овим посебно треба истаћи чињеницу да се већ у припреми налази један рад за објављивање у научном часопису.

III. ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА КОМИСИЈЕ

Комисија је једногласна у оцени да је докторска дисертација кандидата мр Александра Бошковића, под називом **Тужилачко - полицијски концепт истраге и ефикасност кривичног поступка** подобна за јавну одбрану.

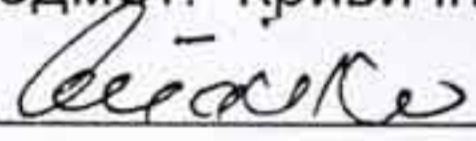
IV. ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу изнете оцене рада, Комисија сматра да докторска дисертација кандидата Александра Бошковића, под називом **Тужилачко - полицијски концепт истраге и ефикасност кривичног поступка** испуњава све услове за јавну одбрану и предлаже Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Крагујевцу да прихвати овај Извештај и одобри јавну одбрану докторског рада.

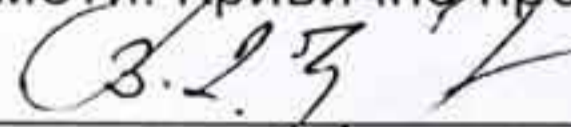
У Крагујевцу,
26. 02. 2010.

Чланови Комисије:

Проф. др Станко Бејатовић, ментор,
редовни професор Правног факултета у Крагујевцу,
ужа научна област: Кривично правна,
предмет: Кривично процесно право

Проф. др Војислав Ђурђић,
редовни професор Правног факултета у Нишу
ужа научна област: Кривично правна,
предмети: Кривично процесно право

Проф. др Божидар Бановић,
ванредни професор Правног факултета у Крагујевцу
ужа научна област: Кривично правна,
предмет: Међународно кривично право

